

Πληροφορίες: Δ. Λογαράς

Αθήνα: 05.10.2018
Αρ. Πρωτ.: 1225

ΠΡΟΣ: κ. Γ. Γεραπετρίτη, Υπουργό Επικρατείας

ΘΕΜΑ: «Η συμμετοχή και συνεισφορά της Ε.Σ.Α.μεΑ. και των οργανώσεων - μελών της στη διαβούλευση για το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία»

Αξιότιμε κύριε Υπουργέ,

Η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.) καταρχάς χαιρετίζει την εκπόνηση του προβλεπόμενου στο άρθρο 70 (παρ. 2) του ν.4488/2017 «Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία», κύριος στόχος του οποίου είναι ο καθορισμός των εθνικών στόχων και ενεργειών για την εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες σε εθνικό επίπεδο. **Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά τόσο εσάς προσωπικά όσο και το επιτελείο σας για την εκπόνηση του εν λόγω Σχεδίου Δράσης.**

Η εκπόνηση του «Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία» συνιστά αναμφισβήτητα μια σημαντική εξέλιξη ιστορικής σημασίας, καθώς για πρώτη φορά Ελληνική Κυβέρνηση τοποθετείται με συνεκτικό τρόπο επί των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία στο παρόν και στο μέλλον. Ήταν το 1996 όταν η Ε.Σ.Α.μεΑ., και σύσσωμο το αναπηρικό κίνημα, ανέδειξε για πρώτη φορά στον δημόσιο διάλογο και κατέθεσε ως αίτημα στο Ελληνικό Κοινοβούλιο και στην Ελληνική Κυβέρνηση, την ανάγκη εκπόνησης και εφαρμογής μιας ολιστικής, οργανωμένης και συντονισμένης εθνικής στρατηγικής δημόσιων πολιτικών για την προάσπιση και διασφάλιση από την ελληνική Πολιτεία των ανθρώπινων και συνταγματικά κατοχυρωμένων δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους. Από τότε μέχρι σήμερα, υπήρξε πάνδημο αίτημα του αναπηρικού κινήματος της χώρας, σε όλες τις Κυβερνήσεις που ακολούθησαν, η εφαρμογή μιας τέτοιας στρατηγικής. Στη βάση αυτού του πάγιου αιτήματος, και πάντοτε εμπροσθοβαρώς ενεργούσα, η Ε.Σ.Α.μεΑ. συνέταξε και κατέθεσε στις 16 Ιουλίου 2019 στον Πρωθυπουργό της χώρας, στο Υπουργικό Συμβούλιο και στους Αρχηγούς των Πολιτικών Κομμάτων «Εθνικό Πρόγραμμα για την Εφαρμογή της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία», το οποίο επικαιροποιήθηκε μετά τη δημοσίευση στις 29 Οκτωβρίου 2019 των Τελικών Παρατηρήσεων και Συστάσεων της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες. Η προαναφερθείσα πρωτοβουλία της Ε.Σ.Α.μεΑ. οδήγησε στη συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στο Μέγαρο Μαξίμου στις 21 Αυγούστου 2019, στην οποία συμμετείχατε και εσείς, κατά τη διάρκεια της οποίας ο Πρωθυπουργός Κυριάκος

Μητσοτάκης δεσμεύτηκε στον Πρόεδρο της Ε.Σ.Α.μεΑ. για την προτεραιότητα που η Κυβέρνηση θα δώσει στη στρατηγική που θα ακολουθηθεί για την ουσιαστική και αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων των ατόμων με αναπηρία. Με το παρόν Εθνικό Σχέδιο Δράσης ξεκινά να παίρνει σάρκα και οστά το αίτημα της Ε.Σ.Α.μεΑ.

Θέση μας είναι πως το Εθνικό Σχέδιο Δράσης αν και περιλαμβάνει θετικές παρεμβάσεις, ωστόσο χρήζει βελτίωσης. Απαιτείται αφενός η μεγαλύτερη δυνατή ευθυγράμμιση του με τη δικαιωματική προσέγγιση της αναπηρίας, αφετέρου η ενσωμάτωση σε αυτό του συνόλου των συστάσεων -οριζόντιου και τομειακού χαρακτήρα- της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες και των προβλέψεων των «Κατευθυντήριων Διατάξεων υλοποίησης της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες» που περιλαμβάνονται στον ν.4488/2017, οι οποίες μέχρι σήμερα δεν έχουν υλοποιηθεί.

Ύστερα από οργανωμένη και εκτενή διαβούλευση με όλες τις οργανώσεις - μέλη της, που σε πανελλαδικό επίπεδο εκπροσωπούν πάνω από 500 πρωτοβάθμιες οργανώσεις ατόμων με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και τις οικογένειές τους (βλ. Λίστα στο τέλος του παρόντος εγγράφου), η Ε.Σ.Α.μεΑ. λαμβάνοντας υπόψη:

- το Ελληνικό Σύνταγμα,
- τον ν.4074/2012, με τον οποίο η Ελληνική Βουλή κύρωσε τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (εφεξής Σύμβαση) και το προαιρετικό πρωτόκολλο αυτής, και το Μέρος Δ' του ν.4488/2017, με το οποίο θεσπίστηκαν οι κατευθυντήριες - οργανωτικές διατάξεις της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες,
- τη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Οδηγίες, Κανονισμοί κ.λπ.),
- την Εναλλακτική Έκθεση (τελική έκδοση) που η Συνομοσπονδία υπέβαλε στην Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες¹,
- τις Τελικές Παρατηρήσεις και Συστάσεις² καθώς και τα 7 Γενικά Σχόλια της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες³,
- τη Στρατηγική των Ηνωμένων Εθνών για τη συμπερίληψη της διάστασης της αναπηρίας (*"United Nation Disability Inclusion Strategy"*)⁴,
- τις άμεσες και έμμεσες αναφορές στα άτομα με αναπηρία της Ατζέντας 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη⁵,

¹ Σύνδεσμος: <https://www.esamea.gr/publications/books-studies/4300-anthropina-dikaiomata-kai-toma-me-anapiria-enallaktiki-ekthesi-ellada-2019-teliki-ekdosi-kai-apantiseis-ston-katalogo-thematon-kai-systaseis>

² Σύνδεσμος: <https://www.esamea.gr/pressoffice/press-releases/4442-i-e-s-a-mea-dimosieyeyi-tis-telikes-systaseis-tis-epitropis-toy-oie-pros-tin-ellada-gia-ta-dikaiomata-ton-atomon-me-anapiria>

³ Σύνδεσμος: <https://www.ohchr.org/en/hrbodies/crpd/pages/gc.aspx>

⁴ Σύνδεσμος: <https://www.un.org/en/content/disabilitystrategy/>

⁵ Σύνδεσμος: <https://www.paratiritirioanapirias.gr/el/news/newsletters/34/fylladio-toy-edf-gia-toys-stoxoys-biwsimhs-anapty3hs-kai-ta-atoma-me-anaphria>

- το Εθνικό Πρόγραμμα που η Ε.Σ.Α.με.Α. υπέβαλε στον Πρωθυπουργό στις 16 Ιουλίου 2019⁶, στο οποίο προαναφερθήκαμε,

σας υποβάλλει με το παρόν τις προτάσεις της ανά Πυλώνα/Στόχο πολιτικής, ζητώντας την ενσωμάτωσή τους στο τελικό κείμενο του Εθνικού Σχεδίου Δράσης.

Συνοπτική παρουσίαση των προτάσεών μας, οι οποίες αφορούν σε οριζόντιες και τομεακές τροποποιήσεις/συμπληρώσεις, παρατίθενται παρακάτω σε τρεις ενότητες. Η συνοπτική αυτή παρουσίαση των προτάσεών μας έχει υποβληθεί και στον διαδικτυακό τόπο www.opengov.gr. Ωστόσο, πέραν αυτού, και προς διευκόλυνσή σας, σας υποβάλλουμε συνημμένα αναλυτικά το σύνολο των προτεινόμενων από εμάς διορθώσεων/τροποποιήσεων/συμπληρώσεων επί του κειμένου του Εθνικού Σχεδίου Δράσης με τη μορφή των παρακολουθούμενων αλλαγών (track changes).

Παρακαλούμε δε όπως ορίσετε συνάντηση μαζί μας προκειμένου να σας παρουσιάσουμε διά ζώσης αναλυτικά το σύνολο των προτάσεών μας.

A. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ

Η Ε.Σ.Α.με.Α. προτείνει: α) την προσθήκη νέου Πυλώνα VII για την παρακολούθηση της εφαρμογής του Εθνικού Σχεδίου Δράσης, στον οποίο περιλαμβάνονται δύο νέοι Στόχοι που αφορούν στο σύστημα παρακολούθησης και αξιολόγησης της εφαρμογής του και στον κοινοβουλευτικό έλεγχο αυτής, καλύπτοντας ένα σημαντικό κενό του αρχικού σχεδίου που τέθηκε σε διαβούλευση, β) την προσθήκη ενός νέου στόχου στον Πυλώνα II, στον οποίο περιλαμβάνονται στοχευμένες παρεμβάσεις για τους πολίτες με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις που διαβούν στη νησιωτική Ελλάδα, βιώνοντας διττά προβλήματα ως άτομα με αναπηρία/χρόνιες παθήσεις και ως νησιώτες, καθώς και την προσθήκη ενός νέου Στόχου στον Πυλώνα III, μέσω του οποίου προτείνεται η εκπόνηση και εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου σχεδίου δράσης (με προϋπολογισμούς, χρονοδιαγράμματα, δείκτες, μηχανισμούς παρακολούθησης κ.λπ.) για την εφαρμογή της καθολικής προσβασιμότητας, βάσει συνεργειών, σε όλους τους τομείς εφαρμογής της, γ) τη μεταφορά του Στόχου «Προσβάσιμος Τουρισμός» από τον Πυλώνα VI στον Πυλώνα IV προκειμένου να συμπεριληφθεί στον ίδιο Πυλώνα με τον Στόχο «Συμμετοχή στην Πολιτιστική ζωή, την ψυχαγωγία, τον ελεύθερο χρόνο και τον αθλητισμό», κατ' αντιστοιχία του άρθρου 30 της Σύμβασης, δ) τη μεταφορά των δράσεων που αφορούν σε παρεμβάσεις στο φορολογικό σύστημα από τον Στόχο «Ισότητα και μη διάκριση» στον Στόχο «Ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης και κοινωνικής προστασίας», κατ' αντιστοιχία του άρθρου 28 της Σύμβασης.

B. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ/ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΕΙΣ ΟΡΙΖΟΝΤΙΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Η Ε.Σ.Α.με.Α. προτείνει: α) την αναμόρφωση της ορολογίας στη βάση της δικαιωματικής προσέγγισης της αναπηρίας (person-first language) και τη ρητή αναφορά στα άτομα με

---

⁶ Σύνδεσμος: <https://www.esamea.gr/publications/others/4257-ethniko-programma-gia-tin-efarmogi-tis-symbasis-gia-ta-dikaiomata-ton-atomon-me-anapiria>

χρόνιες παθήσεις στο σύνολο του κειμένου του Εθνικού Σχεδίου Δράσης, β) την ανάπτυξη συστήματος συλλογής στατιστικών δεδομένων για την αναπηρία και τη χρόνια πάθηση και τη δημιουργία δεικτών για την παρακολούθηση της εφαρμογής των υλοποιούμενων παρεμβάσεων, γ) την ενίσχυση του ρόλου της Ε.Σ.Α.με.Α. και των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους στην εφαρμογή και παρακολούθηση των παρεμβάσεων που περιλαμβάνονται στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης, όπως τα άρθρα 4 (παρ. 3) και 33 (παρ.3) της Σύμβασης επιβάλλουν, και δ) τη συμπερίληψη του Ινστιτούτου της Ε.Σ.Α.με.Α. μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων σε όλες τις δράσεις που αφορούν σε έρευνες-μελέτες, επιμορφώσεις-καταρτίσεις κ.λπ.

Γ. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ/ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΕΙΣ ΤΟΜΕΑΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

ΠΥΛΩΝΑΣ Ι – ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥ ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ (προτείνουμε τη συμπλήρωση του τίτλου).

Στον **ΣΤΟΧΟ 1** «Ενεργοποιείται και τίθεται σε λειτουργία το δίκτυο του Συντονιστικού Μηχανισμού του ν. 4488/2017 για την εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (εφεξής Σύμβαση) σε όλη την Επικράτεια», προτείνουμε επιπλέον των ήδη αναφερόμενων δράσεων για την εξάλειψη αδυναμιών του σχήματος παρακολούθησης της εφαρμογής της Σύμβασης, όπως τον ορισμό του Υπουργού Επικρατείας ως Κεντρικού Σημείου Αναφοράς για την παρακολούθηση της εφαρμογής της Σύμβασης (τροποποιώντας το άρθρο 70 του ν.4488/2017), τη συμπερίληψη επί ίσοις όροις στο Πλαίσιο για την Προαγωγή Εφαρμογής της Σύμβασης του Συνηγόρου του Πολίτη, της Ε.Σ.Α.με.Α., και επιπλέον αυτών της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) και της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής της Ελλάδος (ΟΚΕ) (τροποποιώντας το άρθρο 72 του ν.4488/2017), τον ορισμό πλαισίου τακτικής συνεργασίας ανάμεσα στην Ε.Σ.Α.με.Α., τον Συνήγορο του Πολίτη, την ΕΕΔΑ και την ΟΚΕ, καθώς και τη συμμετοχή της Ε.Σ.Α.με.Α. στον Συντονιστικό Μηχανισμό σύμφωνα με όσα ορίζονται στα άρθρα 4 (παρ. 3) και 33 (παρ. 3) της Σύμβασης και τις κατευθύνσεις που περιλαμβάνονται στο Γενικό Σχόλιο 7 της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες. Επιπρόσθετα προτείνουμε δράσεις σχετικές με την υλοποίηση προβλέψεων του ν.4488/2017, όπως την άμεση έκδοση των ΚΥΑ/ΥΑ που προβλέπονται στα άρθρα 61 (παρ. 2), 62 (παρ. 2), 65 (παρ. 1), 66 (παρ. 1 και 2) και 67 (παρ. 2) του ν.4488/2017, τη θέσπιση μέτρων και χρηματοδοτικών μέσων για την προώθηση της ελληνικής νοηματικής γλώσσας ως ισότιμης με την ελληνική και της γραφής braille ως τρόπου γραφής των Ελλήνων Πολιτών, όπως οι παρ. 2 και 3 του άρθρου 65 του ν.4488/2017 ορίζουν, τη συλλογή δεδομένων για τα άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις από Ανεξάρτητες Αρχές και τέλος την κατάρτιση Περιφερειακών και Τοπικών Σχεδίων Δράσης από τις Περιφέρειες και τους Δήμους της χώρας σε συνεργασία με την Ε.Σ.Α.με.Α. και τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των ατόμων με αναπηρία και των ατόμων με χρόνιες παθήσεις.

Στον **ΣΤΟΧΟ 2** «Συστήνεται η Εθνική Αρχή Προσβασιμότητας», προτείνουμε επιπλέον τον σαφή καθορισμό των τομέων δραστηριότητας της Εθνικής Αρχής Προσβασιμότητας (φυσικό, δομημένο και ηλεκτρονικό περιβάλλον - τηλεπικοινωνίες, μεταφορές, αγαθά και υπηρεσίες), τη διεύρυνση των φορέων με τους οποίους αυτή θα συνεργάζεται, τη διασύνδεσή της με κάθε Επιτροπή Προσβασιμότητας και τη διασφάλιση της συμμετοχής ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις στο Δ.Σ. αυτής μέσω της συμμετοχής εκπροσώπων της Ε.Σ.Α.με.Α.

Στον **ΣΤΟΧΟ 3** «Αναμορφώνεται και κωδικοποιείται η εθνική νομοθεσία για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία», προτείνουμε την αλλαγή του τίτλου και επιπλέον την αναμόρφωση της υφιστάμενης νομοθεσίας στο σύνολό της στη βάση της δικαιωματικής προσέγγισης της αναπηρίας, την αναμόρφωση του θεσμού της δικαστικής συμπαράστασης, σύμφωνα με όσα ορίζει το άρθρο 12 της Σύμβασης (που αποτελεί τη «ραχοκοκαλιά» της και είναι καθοριστικής σημασίας για την εφαρμογή πολλών άλλων δικαιωμάτων που περιλαμβάνονται σε αυτήν), το Γενικό Σχόλιο 1 της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες και η σύσταση (παρ. 18) των Τελικών Παρατηρήσεων της προαναφερθείσας Επιτροπής. Τέλος προτείνουμε τη διασφάλιση της εφαρμογής του άρθρου 68 (παρ. 1 και 2) του ν.4488/2017.

Στον **ΣΤΟΧΟ 4** «Αναβαθμίζουμε τη λειτουργία του Συστήματος Αξιολόγησης και Πιστοποίησης της Αναπηρίας», προτείνουμε την αλλαγή του τίτλου και επιπλέον την κατάργηση της καταβολής του παράβολου των 46 ευρώ από τους αιτούντες πιστοποιητικού αναπηρίας, την κατάργηση της ανάρτησης λίστας με τα ονόματα των αξιολογούμενων έξω από τα γραφεία των Επιτροπών στο πλαίσιο της διασφάλισης της τήρησης της αρχής προστασίας προσωπικών δεδομένων, τη διαρκή επιμόρφωση των ιατρών των υγειονομικών επιτροπών επί του Ενιαίου Πίνακα Προσδιορισμού Ποσοστών Αναπηρίας (ΕΠΠΠΑ) και του Πίνακα με τις Μη Αναστρέψιμες Παθήσεις, την εναρμόνιση των παθήσεων που αναφέρονται στον εισηγητικό φάκελο με τις παθήσεις της γνωμάτευσης των Επιτροπών ΚΕΠΑ, τη διασφάλιση ότι όλες οι Επιτροπές, συμπεριλαμβανομένων και των κατ' οίκον, αποτελούνται από ιατρούς όλων των ειδικοτήτων που σχετίζονται με τις παθήσεις των προς αξιολόγηση ατόμων με αναπηρία, τη λειτουργία της προβλεπόμενης στην παρ. 2 του άρθρου 6 του ν. 3863/2010 Επιτροπής Αξιολόγησης και Πιστοποίησης για την ένταξη νέων ιατρών στο ειδικό σώμα Αθήνας και Θεσ/κης του ΙΚΑ, την εφαρμογή της προβλεπόμενης στην παρ. 6 του άρθρου 6 του ν.3863/2010 διάταξης που αφορά στην κατάρτιση μητρώου ατόμων με αναπηρία στη Διεύθυνση Αναπηρίας και Ιατρικής της Εργασίας του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, καθώς και τη συγκρότηση ομάδας εργασίας, με συμμετοχή εκπροσώπων της Ε.Σ.Α.με.Α., για την κατάρτιση αυτού του μητρώου. Σε αυτό το σημείο θα θέλαμε να επισημάνουμε πως η Ε.Σ.Α.με.Α. αν και συμμετέχει στη διεπιστημονική επιτροπή για την πιθανή μελλοντική αξιοποίηση κριτηρίων λειτουργικότητας, έχει εκφράσει την αντίθεσή της στη συνέχιση ενός ήδη αποτυχημένου εγχειρήματος από το 2004 έως σήμερα, με πιο πρόσφατο το ναυάγιο του πιλοτικού προγράμματος σε Αττική, Θεσσαλονίκη και Πάτρα. Ο εκσυγχρονισμός του συστήματος αξιολόγησης της αναπηρίας οφείλει να είναι συμβατός με τη δικαιωματική προσέγγιση. Αυτό θα απαιτούσε την εκτίμηση των αναγκών και των εμποδίων που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία στο περιβάλλον που διαβιών. Τα κριτήρια λειτουργικότητας, αφενός ενυπάρχουν σε μεγάλο βαθμό στο υφιστάμενο πλαίσιο αξιολόγησης της αναπηρίας, αφετέρου περιορίζουν το ζήτημα της αναπηρίας στο επίπεδο της σωματικής βλάβης, και ως εκ τούτου δεν προωθούν τη μετάβαση από το ιατρικό μοντέλο στη δικαιωματική προσέγγιση της αναπηρίας.

Στον **ΣΤΟΧΟ 6** «Παρέχουμε περισσότερες προσβάσιμες υπηρεσίες στα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ)», ζητούμε η πλατφόρμα «myKEPlive» να καταστεί προσβάσιμη σε άτομα με αισθητηριακές αναπηρίες, όπως ο ν.4727/2020, με τον οποίο ενσωματώθηκε εκ νέου η Οδηγία (ΕΕ) 2016/2102 στην εθνική μας νομοθεσία, επιβάλλει.

Στον **ΣΤΟΧΟ 7** «*Συλλέγουμε και αξιοποιούμε δεδομένα στη χάραξη δημόσιας πολιτικής για την αναπηρία και τις χρόνιες παθήσεις*», προτείνουμε επιπλέον την ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου συστήματος συλλογής και επεξεργασίας δεδομένων, σύμφωνα με όσα ορίζει η Σύμβαση και η σύσταση (παρ. 47) των Τελικών Παρατηρήσεων της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, εξειδικεύοντας ενέργειες για τον συντονισμό, την παρακολούθηση και την ενεργοποίηση αυτού. Τέλος προτείνουμε τη σύσταση εξειδικευμένου τμήματος επιτελικού χαρακτήρα στην Ελληνική Στατιστική Αρχή ως Επιμέρους Σημείου Αναφοράς.

ΠΥΛΩΝΑΣ II - ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Στον **ΣΤΟΧΟ 8** «*Ισότητα και Μη-Διάκριση*», προτείνουμε επιπλέον την άμεση επέκταση του εύρους προστασίας της αρχής της ίσης μεταχείρισης λόγω αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης σε όλους τους τομείς ζωής με στόχο την άρση των άμεσων, έμμεσων, πολλαπλών, δια-τομεακών και λόγω σχέσης διακρίσεων, σύμφωνα με τη σύσταση (παρ. 8γ) των Τελικών Παρατηρήσεων της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες και το άρθρο 74 του ν.4488/2017 με αντικατάσταση του Προεδρικού Διατάγματος με διάταξη νόμου. Επιπρόσθετα προτείνουμε την ένταξη ειδικής ενότητας στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης του ΕΣΡΜ για την αποφυγή εγκλημάτων ρατσιστικής βίας που η πηγή προέλευσής τους οφείλεται στην αναπηρία ή στη χρόνια πάθηση του ατόμου καθώς και την κατοχύρωση του προσδιορισμού και της παροχής εύλογων προσαρμογών, σύμφωνα με όσα ορίζει το άρθρο 5 της Σύμβασης και η σύσταση (παρ. 8) της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες.

Στον **ΣΤΟΧΟ 9** «*Γυναίκες με αναπηρία και χρόνια πάθηση*», προτείνουμε επιπλέον οι παρεμβάσεις που περιλαμβάνονται στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης να συμπεριλάβουν και τις γυναίκες που αντιμετωπίζουν διατομεακές διακρίσεις καθώς και διακρίσεις λόγω σχέσης (μητέρες, σύζυγοι, σύντροφοι, κόρες, αδελφές ατόμων με αναπηρία και χρόνια πάθηση).

Στον **ΣΤΟΧΟ 10** «*Παιδιά με αναπηρία και στήριξη της οικογένειας*», προτείνουμε επιπλέον τη διαμόρφωση πολιτικών που δίνουν έμφαση στο παιδί με αναπηρία και χρόνια πάθηση, οι οποίες διασφαλίζουν τον σεβασμό της αξιοπρέπειάς του και της αυτονομίας του, τη στενή συνεργασία με την ΚΕΔΕ για την ανάπτυξη ΚΔΑΠ-ΜΕΑ σε κάθε Δήμο της χώρας, τη συγχρηματοδότηση της λειτουργίας των ΚΔΗΦ μέχρι τη λήξη του νέου ΕΣΠΑ 2021-2027, τη βελτίωση της προσβασιμότητας των κτηριακών υποδομών των δημοτικών βρεφικών, παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών και την κάλυψη του λειτουργικού κόστους για την πρόσληψη στις δομές αυτές εξειδικευμένου προσωπικού.

Στον **ΣΤΟΧΟ 11** «*Διαβίωση στην κοινότητα - θέσπιση ανεξάρτητης διαβίωσης*», προτείνουμε την αλλαγή του τίτλου και επιπλέον τον μετασχηματισμό και εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων Κέντρων Κοινωνικής Πρόνοιας και των δομών που υπάγονται σε αυτά, μέσω της δημιουργίας νέων εξωστρεφών οργανισμών υπαγόμενων στις Περιφέρειες της χώρας, με στόχο την ανάπτυξη, οργάνωση και λειτουργία δομών διαβίωσης στην κοινότητα, τη διαμόρφωση, σε συνεργασία με την Ε.Σ.Α.με.Α., θεσμικού πλαισίου για τη δημιουργία και λειτουργία Κέντρων Ανεξάρτητης Διαβίωσης, την εκπόνηση και εφαρμογή πιλοτικού προγράμματος για την εκπαίδευση εκπαιδευτών κινητικότητας, προσανατολισμού και δεξιοτήτων καθημερινής διαβίωσης για άτομα με οπτική αναπηρία και την επιδότηση παρεμβάσεων τόσο για τη βελτίωση της

προσβασιμότητας των κατοικιών ατόμων με αναπηρία (Πρόγραμμα «Διαβίω κατ' οίκον») στο πλαίσιο εφαρμογής του ΕΣΠΑ 2021-2027 όσο και για τη βελτίωση της προσβασιμότητας των γειτονιών, καθώς και την εξέταση της διεύρυνσης των ωφελούμενων του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» προκειμένου να συμπεριληφθούν σε αυτούς και τα άτομα με σοβαρές αναπηρίες ή/και χρόνιες παθήσεις. Τέλος προτείνουμε την παρακολούθηση και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων αποϊδρυματοποίησης μέσω της συλλογής και της διαρκούς επικαιροποίησης στοιχείων σχετικά με τον αριθμό των παιδιών και ατόμων με αναπηρία που εξακολουθούν να διαβιούν σε ιδρύματα κλειστής περίθαλψης, όπως άλλωστε η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες επισημαίνει στις Τελικές Παρατηρήσεις της (παρ. 28).

Στον **ΣΤΟΧΟ 12** «*Εκπαίδευση και Κατάρτιση για όλους*», προτείνουμε επιπλέον την ενίσχυση των υποστηρικτικών δομών και υπηρεσιών της εκπαίδευσης, την υποστήριξη των εκπαιδευτικών, την εφαρμογή της καθολικής προσβασιμότητας (υποδομές, υπηρεσίες, διαδικασίες, εκπαιδευτικό υλικό και εξοπλισμοί) και την παροχή εύλογων προσαρμογών, τη λήψη μέτρων για τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις στη τριτοβάθμια, την επαγγελματική και τη διά βίου εκπαίδευση και κατάρτιση. Στόχος των προτεινόμενων παρεμβάσεων μας είναι η περαιτέρω ενσωμάτωση των γενικών κατευθύνσεων της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες για την ορθή εφαρμογή του άρθρου 24 της Σύμβασης, όπως αυτές έχουν διατυπωθεί στο Γενικό Σχόλιο 4, καθώς και των επισημάνσεων και συστάσεων (παρ. 34 και 35) που περιλαμβάνονται στις Τελικές Παρατηρήσεις της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, ώστε να διασφαλιστεί η ομαλή μετάβαση από τη διαχωρισμένη/ειδική στη συμπεριληπτική εκπαίδευση (Ένα σχολείο για όλους).

Στον **ΣΤΟΧΟ 13** «*Ποιοτική Δημόσια Υγεία για όλους*», προτείνουμε επιπλέον τη συμπερίληψη της διάστασης της αναπηρίας και της χρόνιας πάθησης σε όλες τις πολιτικές για την υγεία, τη σύσταση Δ/νσης Χρονίων Παθήσεων και Δ/νσης Αποκατάστασης στο Υπουργείο Υγείας, την αναβάθμιση της λειτουργίας των Κέντρων και Μονάδων παρακολούθησης χρονίως πασχόντων, τη θεσμική κατοχύρωση παροχής ολοκληρωμένων υπηρεσιών υγείας στην κατ' οίκον φροντίδα και νοσηλεία καθώς και την τροποποίηση και συμπλήρωση του Ενιαίου Κανονισμού Παροχών Υγείας (ΕΚΠΥ) για να αντιμετωπισθούν οι πιεστικές ανάγκες των ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις και να καλυφθεί πλήρως το κόστος αγοράς τεχνικών βοηθημάτων και προσαρμογών. Επιπρόσθετα προτείνουμε τη θεσμοθέτηση της συμμετοχής της Ε.Σ.Α.μεΑ και των οργανώσεων μελών της σε όλους τους φορείς σχεδιασμού και εφαρμογής πολιτικών για την υγεία, την κατάρτιση εθνικής στρατηγικής για την ανάπτυξη της εθελοντικής αιμοδοσίας και της δωρεάς οργάνων, την αναμόρφωση του συστήματος μεταμοσχεύσεων, τη βελτίωση της προσβασιμότητας των υποδομών, υπηρεσιών και εξοπλισμών των δημόσιων νοσοκομείων, των δομών υγείας καθώς και τη διάθεση προσβάσιμων wc και κρεβατιών σε κάθε κλινική νοσοκομείου και δημόσιου ή ιδιωτικού ιατρικού ή διαγνωστικού κέντρου. Τέλος προτείνουμε την ενίσχυση των δομών και υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας και την εκπόνηση, σε συνεργασία με την Ε.Σ.Α.μεΑ. και το Ινστιτούτο της Σχεδίου Δράσης, ολοκληρωμένης στρατηγικής για την προστασία των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους από την πανδημία του COVID 19.

Στον **ΣΤΟΧΟ 14** «*Εργασία και Απασχόληση για Όλους*», προτείνουμε επιπλέον την εκπόνηση εθνικής στρατηγικής για την προώθηση της απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις (με ιδιαίτερη έμφαση στις γυναίκες με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις και στις μητέρες ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις) στην ανοιχτή αγορά εργασίας, σύμφωνα με όσα ορίζει το άρθρο 27 της Σύμβασης και συστήνει (παρ. 39) στις Τελικές Παρατηρήσεις της η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, την αναμόρφωση του ν. 2643/1998 προσαρμόζοντάς τον στις σύγχρονες ανάγκες του ιδιωτικού τομέα και εναρμονίζοντάς τον με τον ν.4440/2016, όπως ισχύει κάθε φορά για τις προσλήψεις στον δημόσιο τομέα, την κατάργηση του χαρακτηρισμού «άνικανος προς κάθε βιοποριστική εργασία» που αναφέρεται στα πιστοποιητικά αναπηρίας των ΚΕΠΑ (ο οποίος εκτός του ότι εμπεριέχει καταφανή ρατσιστικά χαρακτηριστικά λειτουργεί και ως ανυπέμβλητο εμπόδιο για την ένταξη των ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις στην εργασία), την παροχή της δυνατότητας σε οργανώσεις ατόμων με αναπηρία, ατόμων με χρόνιες παθήσεις και γονέων και κηδεμόνων αυτών, καθώς και σε άλλους μη κερδοσκοπικούς φορείς, να προσλαμβάνουν άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις μέσω εθνικών ή συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων απασχόλησης, την ανάπτυξη εκπαιδευτικών δράσεων από το Ινστιτούτο της Ε.Σ.Α.με.Α. και τα Ινστιτούτα των κοινωνικών εταίρων που θα απευθύνονται στα στελέχη του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, την ένταξη μεταβλητής για την αναπηρία/χρόνια πάθηση στην Έρευνα Εργατικού Δυναμικού που διεξάγει η Ελληνική Στατιστική Αρχή, την αναμόρφωση του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου για την υγιεινή και ασφάλεια στους χώρους εργασίας προκειμένου να συμπεριληφθεί σε αυτό η διάσταση της αναπηρίας καθώς και οι εύλογες προσαρμογές. Τέλος προτείνουμε την κατάργηση της δράσης που αφορά στη διοργάνωση εργαστηρίων για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων των δημοσίων υπαλλήλων με αναπηρία διότι εδράζεται στην παραδοχή ότι οι υπάλληλοι αυτοί έχουν μειωμένα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα λόγω της αναπηρίας ή χρόνιας πάθησής τους, αναπαράγοντας έτσι αρνητικά στερεότυπα και προκαταλήψεις σε βάρος τους. Επισημαίνουμε ότι σύμφωνα με τη δικαιωματική οπτική η ανάπτυξη των δεξιοτήτων των δημοσίων υπαλλήλων με αναπηρία πρέπει να λαμβάνει χώρα στο πλαίσιο των παρεμβάσεων που υλοποιούνται για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων του συνόλου του δημοσίων υπαλλήλων.

Στον **ΣΤΟΧΟ 15** «*Ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης & κοινωνικής προστασίας*», προτείνουμε επιπλέον: α) Την αναγνώριση του γεγονότος ότι η αναπηρία και χρόνια πάθηση συνεπάγεται δημιουργία πρόσθετου κόστους διαβίωσης στα άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις και στις οικογένειές τους, ιδιαίτερα όταν αυτά διαβιούν και ασκούν όλες τις δραστηριότητές τους σε περιβάλλοντα που δεν είναι προσβάσιμα και φιλικά σε αυτά και τη δέσμευση για τη διαμόρφωση ενός πλαισίου μέτρων που θα διασφαλίζει ένα επαρκές επίπεδο διαβίωσης, όπως το Σύνταγμα της χώρας ορίζει στο άρθρο 25, άρθρο 21, παρ.6 και το άρθρο 28 της Σύμβασης, β) Τον σχεδιασμό και την εφαρμογή ενός δίκαιου ασφαλιστικού και συνταξιοδοτικού συστήματος μέσω: της αναμόρφωσης του ν.4387/2016 με τον οποίο έχουν καταργηθεί σημαντικά δικαιώματα και παροχές, της επαναφοράς ευνοϊκών ρυθμίσεων που αφορούν στη συνταξιοδότηση των γονέων/ συζύγων/ αδελφών που έχουν στη φροντίδα τους άτομα με βαριά αναπηρία, της αποκατάστασης των αδικιών που έχουν υποστεί οι συνταξιούχοι αναπηρίας και γήρατος του ιδιωτικού τομέα προκειμένου να υπάρξει εναρμόνιση με τα ισχύοντα στον δημόσιο τομέα, της επαναφοράς ρύθμισης προκειμένου παιδιά με αναπηρία ορφανά και από τους

δύο γονείς να δικαιούνται το σύνολο του ποσού της σύνταξης που λάμβανε ο θανών γονέας, της επικαιροποίησης και της νομοθέτησης του Πορίσματος της Επιτροπής του Υπουργείου Εργασίας για την ενιαιοποίηση των συντάξεων αναπηρίας κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 11 του ν.4387/2016, προκειμένου να τεθούν σε ισχύ ενιαίοι κανόνες συνταξιοδότησης και απονομής ασφαλιστικών παροχών λόγω αναπηρίας, και της παροχής μέσω του ΟΠΕΚΑ τεχνικών βοηθημάτων σε ανασφάλιστους με αναπηρία ή χρόνιες παθήσεις. Επιπρόσθετα προτείνουμε τη λήψη μέτρων για την προστασία των στελεχών των ενόπλων δυνάμεων και του πολιτικού προσωπικού που είναι οι ίδιοι ή έχουν στην οικογένειά τους άτομο με αναπηρία ή χρόνια πάθηση, με στόχο την ευθυγράμμιση με τα ισχύοντα για άλλους πολίτες με αναπηρία, όπως το δικαίωμά τους στη συνταξιοδότηση μετά από 25 χρόνια ασφάλισης όταν είναι γονείς/σύζυγοι/αδέλφια παιδιών με αναπηρία και την εφαρμογή υφιστάμενων ευνοϊκών ρυθμίσεων που αφορούν στις μεταθέσεις των στελεχών των ενόπλων δυνάμεων ειδικής κατάστασης κ.α. και γ) Τον σχεδιασμό και την εφαρμογή ενός φορολογικού συστήματος -σύμφωνο προς τη σύσταση (παρ. 41) των Τελικών Παρατηρήσεων της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες- που θα συμβάλει στην προστασία, εισοδηματική ενίσχυση και διασφάλιση αξιοπρεπούς βιοτικού επιπέδου για τα άτομα με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και τις οικογένειές τους, λαμβάνοντας υπόψη το πρόσθετο κόστος που απαιτείται για την κάλυψη των αναγκών αναπηρίας, μέσω της εφαρμογής συγκεκριμένων μέτρων, όπως είναι η διατήρηση των φοροαπαλλαγών που είναι σε ισχύ, η απαλλαγή όλων των ατόμων με αναπηρία από την ειδική εισφορά αλληλεγγύης, τον ΕΝΦΙΑ για την πρώτη κατοικία ανεξαρτήτως εισοδήματος και τα τεκμήρια του εισοδήματος. Θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι όσον αφορά την ανάπτυξη σχεδίου δράσης για την επισκόπηση της κοινωνικής και δημοσιονομικής αποτελεσματικότητας των προνοιακών παροχών προς τα άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις, στο πλαίσιο επισκόπησης δαπανών, η Ε.Σ.Α.με.Α. και σύσσωμο το αναπηρικό κίνημα είναι ενάντια σε οποιαδήποτε μείωση ή περικοπή επιδομάτων καθώς αυτή θα οδηγούσε στην εξαθλίωσή τους.

Προσθέτουμε νέο **ΣΤΟΧΟ (16)** με τίτλο «*Νησιωτικότητα και άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις*» και προτείνουμε τη μελέτη και εφαρμογή ολοκληρωμένης παρέμβασης για τη στήριξη των ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους που διαβιούν στη νησιωτική χώρα στη βάση σειράς στοχευμένων μέτρων. Σημειώνεται ότι λόγω της προσθήκης αυτού του ΣΤΟΧΟΥ η αρίθμηση στους επόμενους τροποποιείται όπως παρακάτω.

Στον **ΣΤΟΧΟ 16 (νέα αρίθμηση 17)** «*Ισότιμη πρόσβαση στη δικαιοσύνη*», προτείνουμε επιπλέον τη βελτίωση της πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία στις νομικές υπηρεσίες και τη νομική βοήθεια, σύμφωνα με σχετική σύσταση (παρ. 20) των τελικών Παρατηρήσεων της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, την εναρμόνιση των Κωδίκων με τη δικαιωματική προσέγγιση της αναπηρίας, την επιμόρφωση δικαστικών, εισαγγελικών λειτουργών και δικαστικών υπαλλήλων σε ζητήματα ορολογίας, εύλογων προσαρμογών, καθώς και στην απόδοση δικαίου με βάση τη Σύμβαση, τη συνεργασία της Ε.Σ.Α.με.Α. και του Ινστιτούτου αυτής με την Εθνική Σχολή Δικαστών με στόχο τη συμπερίληψη εκπαιδευτικών ενοτήτων στα προγράμματα σπουδών και στα εκπαιδευτικά σεμινάρια που αυτή υλοποιεί, όπως άλλωστε προβλέπεται στο άρθρο 66 (παρ. 2) του ν. 4488/2017 καθώς και τη συνεργασία της Ε.Σ.Α.με.Α. και του Ινστιτούτου της με την ολομέλεια των Δικηγορικών Συλλόγων της

χώρας για την εκπαίδευση και επιμόρφωση των δικηγόρων στα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία.

Στον **ΣΤΟΧΟ 17 (νέα αρίθμηση 18)** «*Προστασία και Ασφάλεια σε καταστάσεις κινδύνου και εκτάκτου ανάγκης*», προτείνουμε επιπλέον δράσεις για τη βελτίωση της προσβασιμότητας των συστημάτων ενημέρωσης πολιτών με αναπηρία και αναδεικνύουμε την ανάγκη αφενός ανάπτυξης προτύπων και πρακτικών διαχείρισης που θα περιλαμβάνουν τις ανάγκες αυτών, αφετέρου κατάρτισης και υποστήριξης τους ώστε να συντάξουν «Ατομικό Σχέδιο Εκκένωσης Έκτακτης Ανάγκης» προσαρμοσμένο στις ανάγκες κάθε ατόμου με αναπηρία ή/και με χρόνιες παθήσεις.

Στον **ΣΤΟΧΟ 18 (νέα αρίθμηση 19)** «*Ελευθερία, Ασφάλεια και Προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας*», προτείνουμε επιπλέον τη λήψη ειδικών μέτρων για την αποτροπή, την πιστοποίηση, την αποκατάσταση και τη γνωστοποίηση στις αρμόδιες αρχές των βασανιστηρίων, στα καταστήματα κράτησης, στα ιδρύματα, στις ψυχιατρικές εγκαταστάσεις και σε οποιοδήποτε άλλου τύπου εγκαταστάσεις, συμπεριλαμβανομένων των εγκαταστάσεων υποδοχής και κράτησης για πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο, και άτομα σε καταστάσεις που προσομοιάζουν μ' αυτή του πρόσφυγα.

Στον **ΣΤΟΧΟ 19 (νέα αρίθμηση 20)** «*Προστασία Πολιτών Τρίτων Χωρών και Ασυνόδευτων Ανηλίκων (Πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο, άτομα σε καταστάσεις που προσομοιάζουν με αυτή του πρόσφυγα)*», προτείνουμε τη συμπλήρωση του τίτλου και επιπλέον τη λήψη μέτρων για τη διασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους στις εγκαταστάσεις υποδοχής και φιλοξενίας και για την ανεμπόδιση πρόσβασή τους στις εγκαταστάσεις υποδοχής, ταυτοποίησης, διαμονής καθώς και στις εγκαταστάσεις των παρεχόμενων υπηρεσιών τους (ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, υγειονομικής περίθαλψης, ψυχικής υγείας κ.α.), τη λήψη μέτρων για τη υποστήριξη των γυναικών και παιδιών με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις κατά την υποδοχή και φιλοξενία τους και τη δημιουργία εξατομικευμένων εργαλείων για την εκτίμηση της ευαλωτότητας προκειμένου να καταγράφεται διακριτά η ορατή ή μη ορατή αναπηρία ή/και χρόνια πάθηση, την κατάρτιση του προσωπικού των Κλιμάκιων Ιατρικού Ελέγχου και Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης των Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης και των Κινητών Μονάδων Υποδοχής και Ταυτοποίησης στον εντοπισμό και την ταυτοποίηση των ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις, τη διασφάλιση της τήρησης των διαδικασιών ασύλου «fast track» για τους αιτούντες με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και τις οικογένειές τους και την παροχή προσωρινής στέγης σε προσβάσιμες δομές, τη λήψη στοχευμένων μέτρων για την προστασία της σωματικής και ψυχικής ακεραιότητας των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους, κατά τη διάρκεια υγειονομικής κρίσης ή άλλων καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Τέλος προτείνουμε την εφαρμογή πολιτικών που εξασφαλίζουν την αυτονομία, την επαγγελματική και οικονομική ένταξη και την κοινωνική συμπερίληψη, την ένταξη των ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις σε προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης, συνεχιζόμενης κατάρτισης και δια βίου μάθησης, την απρόσκοπτη φοίτηση των παιδιών με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις στη γενική εκπαίδευση προωθώντας τη συμπεριληπτική εκπαίδευση καθώς και τη φοίτηση των παιδιών στην ειδική εκπαίδευση υπό προϋποθέσεις.

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙΙ: ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ

Προσθέτουμε νέο ΣΤΟΧΟ (21) με τίτλο «*Στρατηγική για την προσβασιμότητα*», μέσω του οποίου προτείνεται η σύνταξη και εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου εθνικού σχεδίου δράσης και μιας μακροπρόθεσμης στρατηγικής για την καθολική προσβασιμότητα (υποδομών, υπηρεσιών, αγαθών), με επαρκείς πιστώσεις προϋπολογισμού, συγκεκριμένες προθεσμίες, και έναν αποτελεσματικό μηχανισμό παρακολούθησης, σε στενή διαβούλευση και με την ενεργό συμμετοχή της ΕΣΑμεΑ ώστε επιτέλους να αντιμετωπισθεί η προσβασιμότητα ολιστικά και στη βάση συνεργειών μεταξύ των διαφόρων τομέων.

Στον **ΣΤΟΧΟ 20 (νέα αρίθμηση 22)** «*Προσβασιμότητα στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον*», προτείνουμε επιπλέον την κωδικοποίηση της νομοθεσίας για την προσβασιμότητα, τη συγκέντρωση καλών πρακτικών και την ανάρτησή τους στον διαδικτυακό τόπο του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, με στόχο αυτός να καταστεί κομβικό σημείο ενημέρωσης. Απαραίτητο προς τούτο η διασφάλιση της προσβασιμότητάς του στα άτομα με αναπηρία. Παράλληλα προτείνουμε την εισαγωγή στην εκπαίδευση μηχανικών και τεχνικών όλων των ειδικοτήτων και επιπέδων του Καθολικού Σχεδιασμού ως εκπαιδευτικής ενότητας και την κατάρτιση στα προβλήματα προσβασιμότητας που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία.

Στον **ΣΤΟΧΟ 21 (νέα αρίθμηση 23)** «*Προσβασιμότητα στις μεταφορές και κινητικότητα του ατόμου*», προτείνουμε επιπλέον τον σχεδιασμό και υλοποίηση συνεχών δικτύων προσβάσιμων οδύσεων σε επίπεδο Δήμου και την ανάπτυξη σειράς δράσεων για τη βελτίωση της προσβασιμότητας των ΚΤΕΛ και ΤΑΧΙ σε όλη τη χώρα, παράλληλα με βελτιώσεις και συμπληρώσεις των ήδη προτεινόμενων δράσεων.

Στον **ΣΤΟΧΟ 22 (νέα αρίθμηση 24)** «*Προσβασιμότητα σε αγαθά και υπηρεσίες*», προτείνουμε επιπλέον την άμεση ενσωμάτωση της Οδηγίας 882/2019 στο εθνικό θεσμικό πλαίσιο με ταυτόχρονη επέκταση το πεδίου εφαρμογής της ώστε να περιλαμβάνει τουλάχιστον το δομημένο περιβάλλον και τις μεταφορές επιβατών, τομείς τους οποίους καλύπτει ήδη η ισχύουσα εθνική νομοθεσία και ως εκ τούτου δεν υπάρχει κανένας λόγος να εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της. Ταυτόχρονα προτείνουμε την ανάπτυξη δράσεων ενημέρωσης των εμπλεκόμενων εταίρων σχετικά με τις υποχρεώσεις εφαρμογής της Οδηγίας στους διάφορους τομείς, σε συνεργασία με το Ινστιτούτο της Ε.Σ.Α.με.Α.

Στον **ΣΤΟΧΟ 23 (νέα αρίθμηση 25)** «*Ψηφιακή Προσβασιμότητα*», προτείνουμε επιπλέον την άμεση εφαρμογή των διατάξεων του ν.4727/2020 για την προσβασιμότητα των ιστότοπων και των εφαρμογών για φορητές συσκευές των οργανισμών του δημόσιου τομέα, συμπεριλαμβανομένων των Περιφερειών και Δήμων, τη διασφάλιση της ανεμπόδιστης πρόσβασης των πολιτών και εργαζόμενων με αναπηρία στις κτιριακές εγκαταστάσεις και ηλεκτρονικές εφαρμογές/υπηρεσίες του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης και των εποπτευόμενων από αυτό φορέων, την ένταξη της διάστασης της ηλεκτρονικής προσβασιμότητας στα άτομα με αναπηρία σε όλους τους διαγωνισμούς έργων και προμηθειών των εποπτευόμενων από το Υπουργείο φορέων, αξιοποιώντας τις δυνατότητες που παρέχει η Οδηγία 2014/24/ΕΕ σχετικά με τις δημόσιες προμήθειες και την κατάργηση της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ.

Στον **ΣΤΟΧΟ 24 (νέα αρίθμηση 26)** «Επικοινωνία, ενημέρωση, πρόσβαση στην πληροφόρηση», προτείνουμε επιπλέον τη λήψη μέτρων προκειμένου να διασφαλιστεί ότι κάθε τηλεοπτικός σταθμός εθνικής εμβέλειας διαθέτει διερμηνεία στη νοηματική και ζωντανούς υπότιτλους (teletext) στο κεντρικό δελτίο του, τη λήψη μέτρων για τη βελτίωση της προσβασιμότητας των κτιριακών εγκαταστάσεων της ΕΡΤ Α.Ε. και την παροχή εύλογων προσαρμογών στα άτομα με αναπηρία που εργάζονται σε αυτήν.

ΠΥΛΩΝΑΣ IV-ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΚΑΘΕ ΕΚΦΑΝΣΗ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Στον **ΣΤΟΧΟ 25 (νέα αρίθμηση 27)** «Συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή, την ψυχαγωγία, τον ελεύθερο χρόνο και τον αθλητισμό», προτείνουμε επιπλέον την προβολή των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία μέσα από τους χώρους πολιτισμού (π.χ. μουσεία) και την ενσωμάτωση της διασφάλισης της προσβασιμότητας σε αθλητές και θεατές με αναπηρία στις συντηρήσεις, ανακαινίσεις και βελτιώσεις αθλητικών εγκαταστάσεων των Δήμων.

Στον **ΣΤΟΧΟ 30 (νέα αρίθμηση 28 λόγω της μεταφοράς του από τον Πυλώνα VI στον Πυλώνα IV)** «Προσβάσιμος τουρισμός», προτείνουμε τη θέσπιση διατάξεων που προωθούν τον προσβάσιμο τουρισμό ως βάση σχεδιασμού όλων των ειδών γενικού και θεματικού τουρισμού.

Στον **ΣΤΟΧΟ 26 (νέα αρίθμηση 29)** «Συμμετοχή στον πολιτικό και δημόσιο βίο», προτείνουμε τη λήψη μέτρων προκειμένου να διασφαλιστεί η συμμετοχή των πολιτών με αναπηρία στην εκλογική διαδικασία και η αυτόνομη συμμετοχή τους στην πολιτική και δημόσια ζωή και στη λήψη αποφάσεων.

ΠΥΛΩΝΑΣ V- ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ - ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ & ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ (προτείνουμε τη συμπλήρωση του τίτλου).

Στον **ΣΤΟΧΟ 28 (νέα αρίθμηση 31)** «Επιμόρφωση και κατάρτιση των στελεχών της δημόσιας διοίκησης», προτείνουμε την τροποποίηση/συμπλήρωση του τίτλου και επιπλέον τη στενή συνεργασία του ΕΚΔΔΑ με τον Ινστιτούτο της Ε.Σ.Α.με.Α. για τη συμπερίληψη στα προγράμματα σπουδών και στα εκπαιδευτικά σεμινάρια του ΕΚΔΔΑ εκπαιδευτικών ενοτήτων για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, όπως προβλέπεται στο άρθρο 66 (παρ. 2) του ν. 4488/2017, την κατάρτιση και επιμόρφωση του προσωπικού του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης, των εποπτευόμενων φορέων του και των στελεχών της Δημόσιας Διοίκησης εν γένει πάνω στην προσβασιμότητα των ιστοτόπων και εφαρμογών για φορητές συσκευές, σύμφωνα με τη σύσταση (παρ. 14β) των Τελικών Παρατηρήσεων της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, την υλοποίηση προγραμμάτων για την επιμόρφωση των στελεχών των ΟΤΑ α' και β' βαθμού σε θέματα παρακολούθησης και εφαρμογής της Σύμβασης σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και την επιμόρφωση του προσωπικού του Κέντρων Επιχειρήσεων Πολιτικής Προστασίας και Πολιτικής Άμυνας στις διαφοροποιημένες ανάγκες των ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις.

ΠΥΛΩΝΑΣ VI-ΣΥΝΕΡΓΕΙΑ & ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Στον **ΣΤΟΧΟ 29 (νέα αρίθμηση 32)** «Συνεργασία για τα άτομα με αναπηρία, με τα άτομα με αναπηρία», προτείνουμε επιπλέον τη διασφάλιση της οικονομικής ανεξαρτησίας των οργανώσεων-μελών του αναπηρικού κινήματος μέσω της θέσπισης μέτρου αυτοχρηματοδότησής τους, όπως ισχύει για άλλες ομάδες του πληθυσμού (π.χ. συνταξιούχους) σύμφωνα με τη σύσταση (παρ. 49) των Τελικών Παρατηρήσεων της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες και σύμφωνα με τις αποφάσεις των Συνεδρίων της Ε.Σ.Α.με.Α., την εκπόνηση και εφαρμογή τομεακών και περιφερειακών σχεδίων δράσης για την εφαρμογή της Σύμβασης, την ένταξη δεικτών για την αναπηρία στο Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης, το ΕΣΠΑ και κάθε άλλο αναπτυξιακό πρόγραμμα, την ανάπτυξη και άμεση ενεργοποίηση μηχανισμού παρακολούθησης της ενσωμάτωσης της διάστασης της αναπηρίας και της προσβασιμότητας στο ΕΣΠΑ και τα Επιχειρησιακά Προγράμματα 2021-2027 υπό το συντονισμό της ΕΥΣΣΑ (επανασύσταση/επανασυγκρότηση Ομάδας Εργασίας που λειτουργεί από το 2007).

Προτείνουμε την προσθήκη του «**ΠΥΛΩΝΑ VII: ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ**» και δύο νέων ΣΤΟΧΩΝ ως ακολούθως:

ΣΤΟΧΟΣ 33 «Σύστημα Παρακολούθησης και Αξιολόγησης της εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία», με τον οποίο προτείνουμε την ανάπτυξη συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης της εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης από Επιτροπή υπό τον Υπουργό Επικρατείας με συμμετοχή και εκπροσώπων της Ε.Σ.Α.με.Α., την ανάπτυξη συστήματος δεικτών και τη σύνταξη ετήσιας έκθεσης ενημέρωσης του υπουργικού Συμβουλίου.

ΣΤΟΧΟΣ 34 «Κοινοβουλευτικός έλεγχος της εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης», με τον οποίο προτείνουμε τον κοινοβουλευτικό έλεγχο της εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης, με καθιέρωση ανά εξάμηνο σχετική συζήτησης στην Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της Βουλής των Ελλήνων.

ΛΙΣΤΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΤΗΣ Ε.Σ.Α.με.Α. ΜΕ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ-ΜΕΛΗ ΤΗΣ

- Πανελλήνια Ομοσπονδία Συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες ΠΟΣΓΚΑΜΕΑ
- Εθνική Ομοσπονδία Τυφλών
- Πανελλήνια Ομοσπονδία Νεφροπαθών
- Πανελλήνια Ομοσπονδία Σωματείων Συλλόγων Ατόμων με Σακχαρώδη Διαβήτη
- Εθνική Ομοσπονδία Κινητικά Αναπήρων
- Ελληνική Ομοσπονδία Θαλασσαιμίας
- Ελληνική Ομοσπονδία Συλλόγων - Σπανίων Νοσημάτων - Παθήσεων
- Ομοσπονδία Κωφών Ελλάδος
- Πανελλήνια Ομοσπονδία Συλλόγων Οικογενειών για την Ψυχική Υγεία
- Πανελλήνιος Σύνδεσμος Πασχόντων από Συγγενείς Καρδιοπάθειες

- Πανελλήνια Ομοσπονδία Ατόμων με Σκλήρυνση Κατά Πλάκας
- Σύλλογος Προστασίας Ελλήνων Αιμορροφιλικών
- Σωματείο Ενάντια στη Προκατάληψη για τις Ψυχικές Διαταραχές" Η Αναγέννηση"
- Σωματείο Ηπατομεταμοσχευμένων Ελλάδος "ΗΠΑΡΧΩ"
- Σύλλογος Οροθετικών Ελλάδος "ΘΕΤΙΚΗ ΦΩΝΗ"
- Πανελλήνιος Σύλλογος Μεταμοσχευμένων Καρδιάς - Πνεύμονα "ΣυνεχιζΩ"
- Περιφερειακή Ομοσπονδία ΑμεΑ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης
- Περιφερειακή Ομοσπονδία ΑμεΑ Βορείου Αιγαίου
- Περιφερειακή Ομοσπονδία ΑμεΑ Δυτικής Ελλάδας και Νοτίων Ιονίων Νήσων
- Περιφερειακή Ομοσπονδία ΑμεΑ Δυτικής Μακεδονίας
- Περιφερειακή Ομοσπονδία ΑμεΑ Ηπείρου και Βορείων Ιονίων Νήσων
- Περιφερειακή Ομοσπονδία ΑμεΑ Θεσσαλίας
- Περιφερειακή Ομοσπονδία ΑμεΑ Κεντρικής Μακεδονίας
- Περιφερειακή Ομοσπονδία ΑμεΑ Κρήτης
- Περιφερειακή Ομοσπονδία ΑμεΑ Νοτίου Αιγαίου
- Περιφερειακή Ομοσπονδία ΑμεΑ Πελοποννήσου
- Περιφερειακή Ομοσπονδία ΑμεΑ Στερεάς Ελλάδας

Αξιότιμε κύριε Υπουργέ,

Ελπίζουμε στη θετική ανταπόκρισή σας επί του συνόλου των προτάσεων μας.

Σας ευχαριστούμε θερμά εκ των προτέρων.

Με εκτίμηση

Ο Πρόεδρος

Ο Γεν. Γραμματέας

Ι. Βαρδακαστάνης

Ι. Λυμβαίος

Προσβάσιμο αρχείο Microsoft Word (*.docx)

Το παρόν αρχείο ελέγχθηκε με το εργαλείο **Microsoft Accessibility Checker** και δε βρέθηκαν θέματα προσβασιμότητας. Τα άτομα με αναπηρία δε θα αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην ανάγνωσή του.

Συνημμένα: 82 σελίδες